

Nr 40 1999
Ungdomsgynekologi

Förord

Dagens ungdomar möter hotbilder i form av samhällsförändringar, otrygghet, mera komplicerad bild av sexuellt överförbara sjukdomar och de känner tveksamhet inför dagens preventivmedel.

För att vi, som kommer i kontakt med ungdomar, ska kunna planera vettiga förebyggande och vårdande insatser måste vi kunna hålla våra egna kunskaper aktuella. Det krävs ständig utbildning för att bli varse de förändringar som kontinuerligt sker i den unga populationens sätt att leva, inhämta och hantera information och revoltera mot gällande regler. Den information, som sprids i skolan och via sjukvårdande instanser, bör vara aktuell och ungdomsanpassad. Det torde också vara självklart att tonåringarnas behov ej ställs mot de något äldre kvinnornas.

Tonårsgynekologi är en subspecialitet i flera länder i Europa och i USA men tyvärr ej i Sverige. De internationella organisationerna är FIGIJ (Federation Internationale de Gynecology Infantile et Juvenile) och i USA NASPAG (National Association of Pediatric and Adolescent Gynaecology).

Ett framgångsrikt förebyggande arbete kräver både kunskap och insikt i de aktuella förhållanden som ungdomar lever i. Ungdomar med social trygghet klarar sig lättare i tonårsturbulensen än ungdomar med traumatiska händelser tidigare i livet. Krigsupplevelser, sexualiserat våld och avsaknad av trygga vuxna i närmiljön är många ungdomars verklighet.

Ungdomsmottagningarna med FSUM (Förening för Sveriges Ungdomsmottagningar) som sammanhållande förening har sedan 60-talet skött en stor del av det förebyggande arbetet. Bra handledning och läkarengagemang är nödvändiga för att det förebyggande arbetet skall kunna kombineras med adekvata vårdinsatser.

Den föreliggande skriften innehåller aktuella synpunkter på och kunskaper om olika områden inom ungdomsmedicin i allmänhet och tonårsgynekologi i synnerhet. Skriften vill fördjupa kunskaper och öka intresset för olika delar av tonårsgynekologin. Två kapitel om pojkar har inkluderats.

Första upplagan av "Tonårsgynekologi 1991" tillkom i samband med olika möten inom arbetsgruppen för tonårsgynekologi. Revisionsarbetet för den aktuella upplagan har utförts av under-tecknade. Alla författare har fått erbjudandet att uppdatera de kapitel de har varit ansvariga för. Vissa kapitel har fått ett addendum, några har skrivits om och några har tillkommit.

Vi har medvetet låtit bli att fördjupa oss i olika sexuellt överförbara infektioner och hänvisar till skrift om genitala infektioner hos kvinnan, nr 30. För ytterligare fördjupning om aborter hänvisas till rapport 27 och om sexuella övergrepp hänvisas till rapport 28.

Stockholm juni 1999

*Leena Ruusuvaara-Johansson
Viveca Lundström-Lindstedt
Mari Svanberg-Risberg
Marianne Wiksten-Almströmer*

Innehåll

Förord.....	5
Sexualpolitisk utveckling i Sverige (<i>Bertil Sörberg</i>).....	7
Tonåringen i samhället (<i>Bertil Sörberg</i>).....	9
Synpunkter på utvecklingspsykologi och samarbete med tonåringen (<i>Kristina Berg Kelly</i>).....	17
Pubertetsutveckling hos flickor och pojkar (<i>Anders Å:son Berg, Leena Ruusuvaara</i>).....	21
Anatomiska avvikelser i genitalorganen hos flickor (<i>Anders Å:son Berg</i>).....	33
Den första gynekologiska undersökningen (<i>Barbro Wijma, Leena Ruusuvaara</i>).....	35
Vaginism (<i>Barbro Wijma, Klaas Wijma</i>).....	45
Tonårspojken (<i>Claes Gottlieb</i>).....	53
Tonårspojken på ungdomsmottagning (<i>Hans Carlberg</i>).....	57
Blödningsrubbnings (<i>Kerstin Hagenfeldt, Viveca Lundström-Lindstedt, Leena Ruusuvaara</i>).....	63
Dysmenorré (<i>Viveca Lundström-Lindstedt, Leena Ruusuvaara</i>).....	71
Den första gången - om det första samlaget (<i>Leena Ruusuvaara</i>).....	77
Antikonception och akut preventivmedel (<i>Barbro Tegmark, Mari Svanberg-Risberg, Marianne Wiksten-Almströmer</i>).....	81
Tonårsaborter (<i>Leena Ruusuvaara</i>).....	85
Tonårsmödrar (<i>Barbro Tegmark</i>).....	89
Klamydiainfektioner hos tonåringar (<i>Vivi-Ann Rahm, Mari Svanberg-Risberg</i>).....	91
Genitala papillomvirusinfektioner (HPV) (<i>Eva Rylander</i>).....	97
Tonåringar och sexuella övergrepp (<i>Karin Edgardh</i>).....	101
Sex- och samlevnadsundervisning (<i>Helena Cavers, Marianne Wiksten-Almströmer</i>).....	109
Ungdomsmottagningarnas utveckling i Sverige (<i>Barbro Tegmark</i>).....	113